

Turtolan taleban

Puheenvuoro: Mies pohjoisesta tietää, miten lohisota EU:ssa saadaan loppumaan, miten kalastuksesta tehdään kannattavaa ja miten lohikannat pelastetaan. Vielä kun saisi päättäjät kuuntelemaan.

Pekka Juntti, teksti
Pentti Vuosaari, kuva

Tuoreen lohen tuoksu. Kul-leverkoille Kainuunkyläs-sä lähtöään tekevät äijät. Pikkupoika **Erkki Huhta** kuljettamassa kaksikym-mentäkiloista lohta pyö-räntarakalla Armassaareen. Vanha mies **Eero Ekonoja** rakentamassa perinteistä lohipatoa vielä silloinkin, kun joki oli jo tapettu.

Sellaisia ovat Tornio-Muoniojokiseu-ran puheenjohtaja **Kalervo Askan** lap-suuden lohimuistot. Kultaisia ja katkeria.

– Kala vietiin meiltä valtiovallan toi-mesta. Kulttuurimme tuhottiin. Kun on joskus saanut kokea sen kulttuurin, tun-tuu, että tämä ei ole oikein, Aska sanoo.

Askan herääminen lohiasiaan tapah-tui kesällä 1996. Rannikkokalastusta ra-joitettiin merkittävästi ja yhtäkkiä lohi tuli takaisin.

”Ei lohi niin huonosti voi. Lohi on aina vastannut ihmisen toimiin. Jokaista parempaa vuotta ovat edeltäneet rajoitukset meripyyynnissä.

Kalervo Aska
Tornio-Muoniojokiseuran puheenjohtaja

– Silloin ymmärsin, että herranen aika, eihän tässä joessa olekaan mitään vikaa. Tässä joessa voi olla lohta.

SEITSEMÄNTÖISTA lohikesää myöhemmin Kalervo Aska on yksi Suomen vaikutusval-taisimmista ja aktiivisimmista lohensuoje-lijoista. Intohimoisesta suhtautumisesta asiaan kertoo myös maa- ja metsätalousmi-nisteriön virkamiesten Jokiseuran miehille antama lempinimi lohitalleban.

Näyttelijä **Jasper Pääkkönen** on an-tanut suomalaiselle lohensuojelulle kas-vot. Aska on suurelle yleisölle tuntemat-tomampi, koska Aska toimii eri tavalla. Siinä missä Pääkkönen ajaa lohiasiaa julkisuuden paine lyömäaseenaan, Aska ja Jokiseura hääriävät kulisseyssä. Työ on kirjeitä, vaatimuksia ja kannanottoja ministereille, eduskuntaan ja Euroopan unioniin. Puheenvuoroja, asiantuntija-tehtäviä, puhelinsoittoja. Väsymättömästi,

huolellisesti, faktoihin paneutuen.

Eikä työ ole mennyt hukkaan.

Kalervo Askan mukaan vuoden 1995 rannikkokalastuksen tiukennuksiin vai-kutti todennäköisesti apulaisoikeuskans-lerin moitteet siitä, ettei ministeriö hoida lohensuojeluvuoroita. Kantelun teki Tornio-Muoniojokiseuran silloinen voi-mahahmo, puheenjohtaja **Seppo Rätty**.

Lokakuussa 2010 Tornio-Muoniojo-kiseura lähetti tuiman mutta perustel-un kirjeen kalastuskomissaari **Maria Damanakille**. Jokiseura vaati kirjees-sään ylisuurten kiintiöiden leikkaamista neljäsosaan. Kalastuskiintiöt olivat kaksi kertaa suurempia kuin todellinen saalis. Kun sääntönä oli pidetty, että kiintiötä muutetaan vain 15 prosenttia vuodessa, Jokiseura katsoi, että kiintiöiden laske-minen vaikuttavalle tasolle kestää aivan liian pitkään.

Viesti meni perille. Vuonna 2011 kiinti-öitä laskettiin 51 prosenttia.

– Olen niin lapsellinen, että uskon, että meidän takia kiintiö laski. Kiintiöpäätös vaikutti myös siihen, että Ruotsi lopetti avomerikalastuksen eikä enää pyydä se-kakantoja. Jokiseura lopetti Ruotsin seka-kantakalastuksen, Aska väittää.

Lohi kiitti EU:n kiintiöpäätöstä ja vuon-na 2012 Kattilakosken lohilaskurin ohitti 61 500 lohta. Kesällä 2011 luku oli 23 100.

– Ei lohi niin huonosti voi. Lohi on aina vastannut ihmisen toimiin. Jokaista pa-rempaa vuotta ovat edeltäneet rajoituk-set meripyyynnissä.

ASKALLA JA Jokiseuralla on yksinkertai-nen keino ratkaista kaikki Itämeren lohen ongelmat ja siitä aiheutuneet riidat. Päät-täjien pitäisi vain karistaa vanhat asen-teensa ja kuunnella mitä heille sanotaan. Täytyy tehdä niin kuin kaikki muutkin maailmalla, palata aikaan ennen nailon-verkkoja ja kalastuslaivastoja ja uskoa, mitä kansainvälinen merilaki vaelluska-loista sanoo.

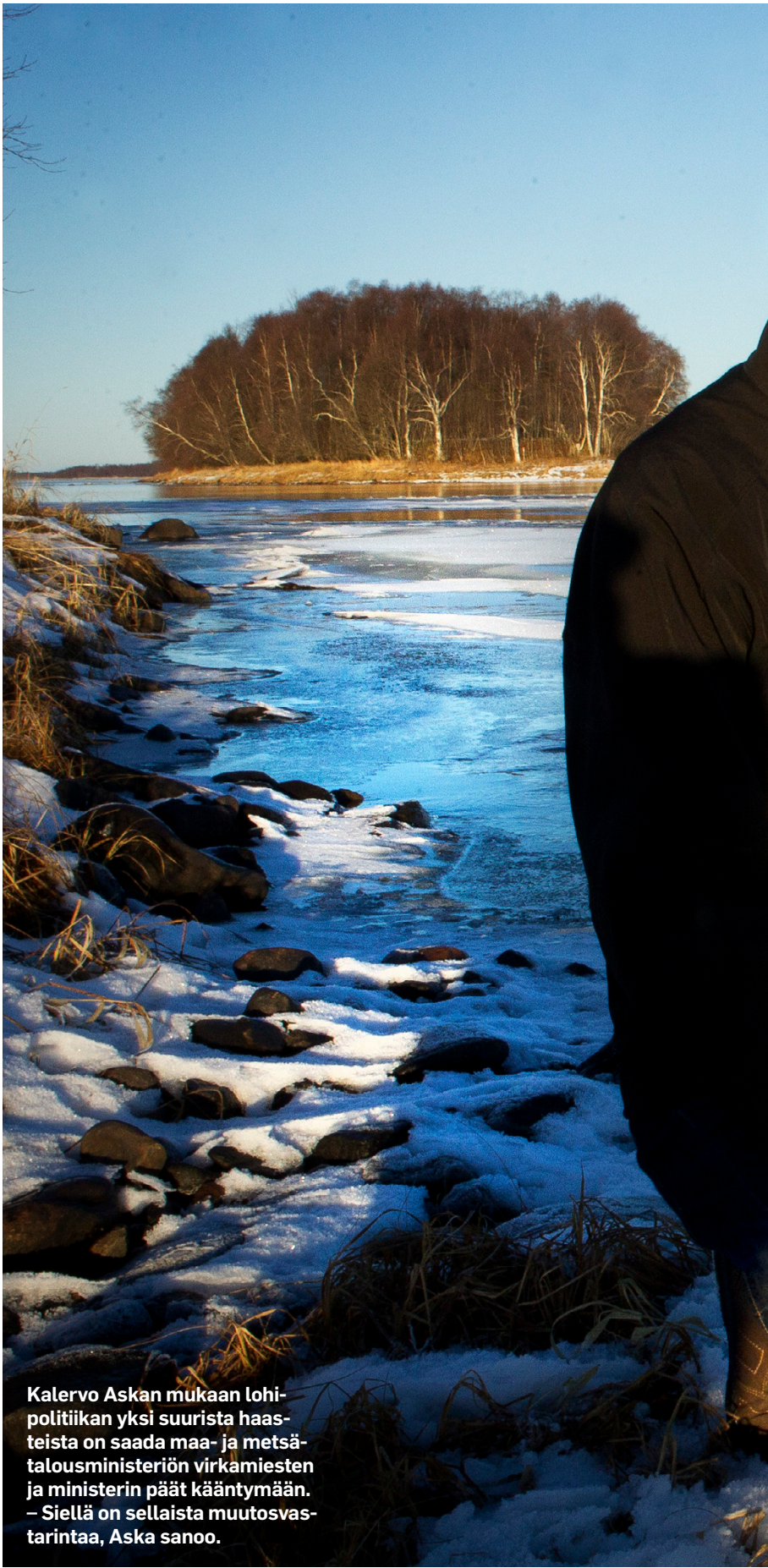
Lohi täytyy palauttaa joen kalaksi.

– Itämeren lohi on poikkeus maailmal-la. Tällä lohi ajatellaan merelliseksi ka-laksi, kaikkialla muualla se on joen kala.

Esimerkiksi Norjassa lohta pyydetään vain joelta ja jokisuista, juuri niin kuin kansainvälisen merilain artikla 66 kutu-valtioperiaatteesta velvoittaa. Artiklan mukaan valtioilla, joissa kutujoet sijait-sevat, on ensisijainen oikeus ja vastuu kalasta.

Merilain noudattaminen olisi Suomen etu, sillä 97 prosenttia Itämeren kalas-tettavasta lohesta on Suomesta ja Ruot-sista kotoisin.

Nyt Itämerellä kalaa pyytävät myös ne

Kalervo Askan mukaan lohi-politiikan yksi suurista haas-teista on saada maa- ja metsä-talousministeriön virkamiesten ja ministerin päät kääntymään. – Siellä on sellaista muutosvas-tarintaa, Aska sanoo.

valtiot, joilla ei ole kutujokia lainkaan. Esimerkiksi Tanskalla on pysyvä 20 prosentin pyyntiosuus, vaikka sillä ei ole yhtään kutujokea. Tanska toisin sa-noen pyytää viidenneksen esimerkiksi Simojoen kituvasta kannasta.

– Ministeri Koskinen kertoi minulle, että Suomi on ehdottanut kutuvaltio-periaatetta Itämeren lohelle, mutta se ei mennyt läpi. On aika kummallista, jos lain noudattaminen on mielipideky-symys. Monet Itämeren maat pyytävät nyt toisten varannosta, eivätkä he var-masti luovuta lohta suosiolla, jos emme ole kovana, Aska puhisee.

JOS LOHI olisi kansallinen kysymys, jokainen maa saisi tehdä kunkin joen lohikannalle minkä parhaaksi näkee: suojella heikot kannat, pyytää niitä, jotka kalastuksen kestävät.

Sekakantakalastus loppuisi siihen paikkaan. Lohikannat kiittäisivät. Samassa hötäkässä EU:n massiivinen

byrokratia kävisi tarpeettomaksi. EU-tason päätöksiä ja lohenhoitosuunni-telmia ei kansallisessa asiassa tarvita.

– Itämeren lohensuojelun arvo on kaksi miljoonaa euroa. Väitän, että hallinto maksaa tällä hetkellä monta kertaa enemmän.

Lohen ammattikalastus ei uudis-tukseen loppuisi. Pyynti vain vaihtai-si paikkaa mereltä jokisuille ja jokiin – sinne missä lohta on pyydetty sato-ja vuosia.

Jokivarsien kalastusmatkailulle muutos toisi jatkuvuutta. Lohen mää-rä olisi taattu, jolloin toimintaan uskal-taisi investoida.

– Voi vain arvailla, kuinka suuri mer-kitys kantakohtaisella kalastukselle oli-si matkailulle. RKTL arvioi, että kesällä 2012 Suomen puolen kalastusmatkai-lutulo Tornionjoella oli 4,3 miljoonaa euroa. Lisäksi paikalliset kalamiehet kuluttivat kalastukseen 0,5-0,6 mil-joonaa euroa rahaa.

NIIN YKSINKERTAINEN ja oikeudenmukainen idea. Niin vähän päättäjiä, jotka kuuntelevat.

Maa- ja metsätalousministeriön virkamiehet eivät innostu asiasta. Askan mukaan se johtuu siitä, että nykyinen systeemi on heidän oma luomuksensa. Viljelykalatalous luotiin 70–80 -luvulla. Massiivinen pyynti perustui istutuskalaan ja luonnonkannat unohdettiin täysin. Lohen kalastuskuolevuus oli pitkään 98 prosenttia.

Julma luku laittaa myös velvoiteistutukset kummaan valoon.

- Voimayhtiöt ovat tehneet velvoiteistutuksia jokikalastajille korvaukseksi heidän menetyksistään. Suomalaiset maksavat istutukset, mutta kuitenkin kala pyydetään muiden toimesta merellä pois.
- Torniojoelle istutettiin 8,9 miljoonaa poikasta tukemaan Tornionjoen lohikantaa. Sekin touhu meni aivan hukkaan, kun 98 prosenttia pyydettiin merellä

Mikä?

Tornio-Muoniojokiseura ry

1984 perustettu yhdistys. Toimii Ruotsissa ja Suomessa.

Seuran tärkeimpänä tehtävänä on Tornio-Muoniojoen vaelluskalakantojen tilan edistäminen. Se ajaa myös jokivarren ihmisten etuja.

Seuralla on puheenjohtaja sekä hallitus, johon kuuluu 14 jäsentä jokilaakson suomenuoleisista kunnista sekä 14 jäsentä ruotsinpuoleisista kunnista.

Kalervo Aska on seuran neljäs puheenjohtaja. Hän on vetänyt seuraa vuodesta 2009 lähtien.

pois. Kyllä me olemme lampaista!

Silti vielä vuonna 2011 kalastusneuvos **Markku Aro** totesi ministeri Koskisen pitämässä tilaisuudessa säätytalolla, että istutukset ovat olleet onnekkaita Tornionjoelle.

- Meitä ei voi pahemmin loukata. Se oli pahinta Tornionjoen riistoa mitä voi olla, Aska ärisee.
- Toisaalta ymmärrän Aroa. Hän on ollut luomassa viljelykalataloutta 40 vuoden ajan. On inhimillistä, ettei hän halua myöntää elämäntyönsä virheitä.

MAA- JA METSÄTALOUSHINISTERI Jari Koskinen saa Askalta yhtä nuivaa palautetta kuin valtakunnan muiltakin lohiaktivisteilta. Koskinen ei kuuntele ja on itsepäinen.

- Hän sanoi minulle Rovaniemellä, että poliittinen vaikuttaminen hänen suuntaansa on turhaa. Siksi olemme jokiseurassa jättäneet ministerin suosiolle rauhaan ja keskittyneet muuhun vai-

kuttamiseen.

Jokiseura teki vuonna 2009 aloitteen lohistrategiasta, joka toimisi perustana kalastuksen säätelystä. Ministeriö vastusti, mutta Jokiseura toi asiaa esille yhä uudestaan. Lopulta tammikuussa 2013 eduskunnan velvoittama ministeri Koskinen kutsui kokoon kolmestakymmenestä jäsenestä koostuvan työryhmän. Yksi ryhmän jäsenistä on Kalervo Aska.

Ryhmä on kokoustanut kymmenen kertaa ja ministeriö tulee piakkoin julkisuuteen uuden lohistrategiansa kanssa. Kamerat räpsyvät, puhutaan ylevästi, mutta se on selvää, ettei paperinivaska taaskaan muuta lohikysymyksen suurta kuvaa.

Se pitää Kalervo Askana ja koko Tornio-Muoniojokiseuran jatkossakin liikkeellä.

Mutta kauanko Turtolan taleban jaksaa taistella lohen puolesta? Vastaus on, niin kauan kuin tarvitaan.

- Sitten kun Suomi lopettaa sekakan-